

H.S.S. उपन्यास रचना

Code

विषयः :-

समाजे माध्यमानां स्वाधीनं

अद्य अस्माकं राष्ट्रे माध्यमानां स्वाधीनं अत्यधिकं भवति । न केवलं अस्माकं राष्ट्रे विश्वस्य एकैक कोणेष्वपि तस्य स्वाधीनं अस्ति । वयं अस्माकं पुरतः गम्यमानः सर्वमपि कार्यं माध्यमानां सहाय्येनैव जानन्ति ।

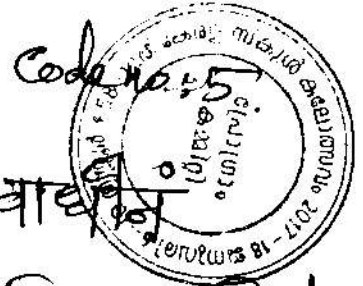
अस्माकं समाजे अद्य सङ्केतिक-विद्ययाः विकासः अतिवेगतया रूढ भवति । अस्य पुरोगतिः अस्माकं चिन्तायां अधीतः भवति । अस्मिन् नूतनमाध्यमयुगे माध्यमानि द्विधा विभक्तानि । मुद्रणमाध्यमानि (पत्र माध्यमानि, प्रिन्टिङ्ग माध्यमानि), दृश्य-श्रवणमाध्यमानि च । पत्रमाध्यमेषु वर्तमानकाणि, मासिक्याणि अन्तर्भवति । दृश्य-श्रवणमाध्यमेषु, अकाशवाणिः

दूरदर्शनं श्रवणमाध्यमेषु, दूरदर्शनं, सङ्गणक
यन्त्रं, जङ्गमदूरवाणि, अन्तर्जाल संविदानः
एव दृश्यमाध्यमेषु अन्तर्भवति ।

अस्माकं नूतन जनाः अन्तर्जालं,
'जङ्गमदूरवाणी' विना जीवनमपि नास्ति ।
अन्तर्जाल सङ्केतिक विद्यायां वाद्साप्,
केम्ब्रिज् इत्यादि शौकर्याः अस्ति ।
सर्वाणि सदासमये जङ्गमदूरवाणी साकं
एव उत्तिष्ठति - उपविशति - च ।

पुरातनकाले जनाः माध्यमत्वेन
आकाशवाण्यां एव आश्रयन्ते । तस्मिन् काले
अन्यानि माध्यमानि न आसीत् । पश्चादेव
दूरदर्शनस्य आगमनं । तस्य अगमनं एकः
नूतनाविष्कारः अभवत् । तत् जनानां कृते
अत्युत्तमं जनयित्वा तस्य आगमनं कृता ।
समीपकाले एव सङ्गणकयन्त्राणां
जङ्गमदूरवाण्यानां च उत्पत्तिः ।

(2)

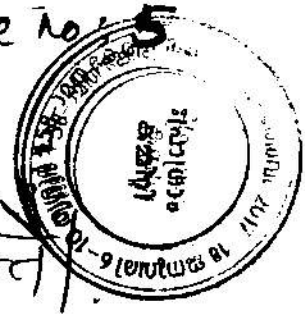
अस्मिन् नवमाध्यमानां स्वाध्याय
अस्माकं विद्याभ्यासक्षेत्रेषु प्रतिभन्ति।
नवमाध्यमाः विज्ञानक्षेत्रे क्रियमाणः
पुरोगति प्रौढगम्भीरं भवति। छात्राः सर्वे
पाठपुस्तकद्वारा एव पठितुं शक्नोति, तत्
क्षेत्रे एव नूतन सङ्केतिकविद्यायाः
आत्मनः। एतेषु प्रकाशप्रेक्षिका (प्रोजेक्टर)
इति संविधानः अत्यन्तोपकारिका भवति।
एतत् उपयुज्य पाठ्यविषयाः दृश्यरूपेण,
तेषां अस्मिन् स्थानमावहन्ति। कक्ष्यायां
सङ्गीतास्वादनमपि कर्तुं शक्नुमः। अतः
एतत् कठिन विषयमपि सर्वे, तेषां
मनः, मति च सुव्यक्ततया एव ज्ञानं
पठितुं च शक्नुमः। ते सर्वे अद्य मानसिक
सम्पर्केन पठितुं न आवश्यकं, सर्वे
सर्वदा अस्वाद्येनैव पठितुं शक्नुमः।

पुंशु अस्माकं समाने गुरुकुल विद्याभ्यासः ।
 राव भवति । ततः गुरोः गृहात् स्थित्वा
 राव पठनं कर्तुं शक्नुमः । तस्मात् काले
 पुनः पुनः परिशीलनमेव तेषां विद्याभ्यास-
 रीतिः । पश्चात् लिखनार्थं निविः
 अगच्छत्, तस्मात् काले तालिथोलादिभ्यां
 निखितं आसीत् । पश्चाद्देव मुद्रणमाध्य-
 मानां आगमनः । मुद्रणमाध्यमेषु पत्रवार्ता-
 पत्राण्येव पत्राणि, मासिक्यादयः अतीव
 प्रचारः । तेष्वपि पठनाय अनेकानि
 सम्भावनां कृतवन्तौ राव ।

प्रभाते चाथथाः साकं वार्तापत्रं
 न लभते चेत् अनेकस्य दिनस्य अरम्भ-
 मेव दुःशर्या इति कथ्यते । वार्तापत्रेषु वर्यं
 विश्वस्य विविधभागेषु किम् किम् कार्याणि
 सम्भवति इति जानन्ति । पठनप्रवर्तनाय
 अनेकानि विद्यार्थी-विद्यार्थिनिधां

3

code no: 5

एव वार्तापत्राणि उपयुज्यान्ति।

दूरदर्शनं इति माध्यमः

विनोददायकं, विज्ञानदायकं च भवतीति सत्यमेव । विनोदरूपेण अनेका चित्राणि, हास्यपरिपट्टिः, इत्यादिभ्यः अस्ति ।

स्त्रीणां कृते षट्वाङ्नादाश्च - सार्धं दृशा-वाङ्मनोरं अनेकाः परम्पराः सन्ति ।

ते स्त्रीप्रेक्षकाणां स्वाधीनकरणं भवतीति सत्यं । विज्ञानदायकायानि एकः अत्युत्तमं दृश्यमाध्यमः भवति दूरदर्शनं । दूरदर्शनात् अनेका वार्ताधिष्ठित 'चानलस' संसृज्यन्ती सन्ति । ते लोकस्थ विविध कोणेषु

गम्यमानाः सर्वाः कार्यक्रमः दृश्य-

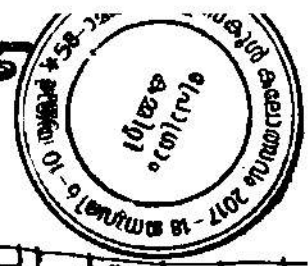
श्रोत्र अनुभवेन अस्माकं कर्णैः नेत्र-कर्णयोः

विश्मयन्ति । माध्यमप्रवर्तकाः अपि

8 अस्माकं राज्यस्थ विविध कोणेषु

कष्टतां अनुभूयमानाः जनानां अवस्था
 लोके सर्वेषां पुरतः दृष्टुं शक्नुमः।
 अस्माकं सर्वकारविभागे अनेकाः
 अन्याचारः यन्तन्ति, अनेकाः
 उद्योगस्थाः धनार्थं एतत् अन्याचारः
 प्रवर्तितः एव। ये मध्यमाः तत्
 जनानां समक्षं आनयति। अस्माकं
 जनाधिपत्यप्रतिनितयः अपि यथाचितं
 कार्याणि करोति। ते माध्यमप्रवर्तकाः
 एव जनधिपत्यसंश्लोकः अपि
 सन्ति इति वयं स्मरामः। ते शस्त्रस्व
 उन्नमनाय अनेकाः यत्नाः अपि
 करोति। तर्हि किञ्चित् माध्यमप्रवर्त-
 काः स्वार्थचिन्तयै एतत् कार्यः
 जनानां समक्षं न आनयन्ति।
 ते कुप्रचरणेन जनानां मन्दबुद्धिः
 इति चिन्तयन्, कुप्रचरणं कुर्वन्ति।

तादृशं माध्यमप्रवर्तकानां वयं नावस्थकम् ।
ने राष्ट्रस्य अकगतयः कारण हेतुः
भवति ।

अन्याः एकः मध्यमाः भवति
अन्तर्जालः, सङ्कगणकयन्त्रः, जङ्गमदूरवाणि
इत्यदि सामग्रिकाः । एताः सर्वे माध्यमाः
अस्माकं समाजे एकः नूतन विलवः
एव भवति इति कार्यं निःसंशयमेव ।
अन्तर्जालद्वारा द्वारा विश्वस्य, प्रपञ्चस्य
अपि सर्वाणि कार्याणि ज्ञानं शक्नुमः ।
जङ्गमदूरवाण्यां अन्तर्जालं भवति चेत्
एकः स्पर्शनेनैव लोकस्य सर्वकार्याणि
ज्ञानं वयं शक्यते । लोकभूपडानां, दृश्यानि,
श्रुतिश्च, वानस्य गतिः, कालावस्था,
तापनिन्ना इत्यादिकार्याः सुव्यक्तथा,
नेत्समर्थं एव वयं जानितुं शक्यते ।

। छात्राणां पठनार्थं बहूपकारकं भवति

रायः * अन्तर्जाल-संविदानः। न केवलं

पठनार्थं वार्ताविनिमयसंविदानमपि

अन्तर्जाले लभ्यन्ते। ~~एतेषु~~ * अन्तर्जाले

फेसबुक, वाट्साप, विडिओ, थूटूब

इत्यादि साधनैः उपलभ्यन्ते। एतेषु

विशेषतया जनाः संभाषणं करोति

इति अतिशयकरं भवति। ते चित्राणिपि

तेषां कृते सन्देशरूपेण प्रेषयति।

विद्यालये अध्यापकाः - छात्राः अन्येषु

शाब्देषां अध्यापक-छात्राणां कृते सम्भाषणमपि

करोति एतत् समर्थार्थं करोति। अद्य अन्न-

जलं च विना जनाः जीवितुं न सक्ताः

भवति। तर्हि अन्तर्जालं विना ते जीवितुं

न शक्यः इति ^{अद्याः} अवस्था ^अ स्तु भवति।

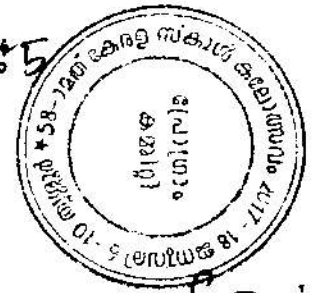
(5)
ये सर्वाः माध्यमाः अस्माकं समाजे
अतीव प्रचलन्तया एव भवति। तस्याः
स्वाधीनमपि अत्यधिकं भवति।
भगवत्गीतायां एकः वाक्यः भवति।
'अधि सर्वत्र वर्जयेत्'। अमृतमपि
अधिकं भवति चेत् विषयुक्तं भविष्यति
इति सत्यं। माध्यमानां स्वाधीनं अधिकं
भवति चेत् गुणानामुपरि दोषः एव
भविष्यति। अतः तेषां अमि स्वाधीनं
वयं वर्जयेत्।

अस्माकं समाजे माध्यमानां
स्वाधीनं अत्यन्तं अपरि स्थितानि अस्मिन्
अवसरे ससु सत्य धर्म प्रचारकः
एकः उत्तममाध्यमसमूहाय वयं
सर्वे प्रयत्नं कर्तुं अवश्यकम्। वयं
सर्वदा एते भारतीयाः सर्वदा "लोका

समस्ता सुखिना भवन्तु इति वाक्यः
 इदमेव वाक्य उद्घोषितुं इच्छन्ति । अतः
 सर्वाणि मानवसमूहानां, जीव-जन्तुसमूहा-
 नां च सुखार्थं, सेवनार्थं, च एव
 आश्माकं पूर्वस्थ अस्माभ्यः च
 कर्तव्यः । अतः लोकस्थ शान्ति-
 सामाहानादि पालनार्थं, विश्वस्थ
 राष्ट्रस्थ तथा विश्वस्थ च उन्नमनं
 लक्ष्यकृत्य प्रयत्नं कुर्वन्तः मध्यमाः
 एव अस्माकं आवश्यकम् ।

नवमध्यमानां स्वाधीनेन
 वयं सर्वैः आश्रित्यन्ते, ते प्रथमतया
 वैयक्तिकनिर्माणं कश्चेति, ततः समाज
 निर्माणं कश्चेति, ततः एकः उत्तमः
 उन्नतिं प्राप्तुं शक्तः एकः राज्यस्थ
 निर्माणं । ततः भारतमहाराज्यः

Code 2055

विकस्वरशाज्यानां पट्टिकेभ्यः,

विकसितराज्यस्य पट्टिकायां अन्तर्भवितुं
योग्यः भवेत्। एकः उत्तम

विकसितराज्यस्य लक्षणः भवति
एकः उत्तम माध्यमसमूहं इति।